

📅 15. 12. 2023

ID: 117348

Průběh sjednávání dohody o vině a trestu

Ačkoliv byla dohoda o vině a trestu (dále jen „DOVT“) zakotvena v zákoně č.141/1961 Sb., trestním řádu (dále jen „TŘ“) již ke dni 1.9.2012 (novelou TŘ provedenou zákonem č. 193/2012 Sb.), tedy už před více jak 11 lety, budila donedávna rozpaky a vášně, a proto nebyl tento institut hojně využíván. Trend nárůstu sjednaných DOVT lze spatřovat až v posledních cca 2 letech. Důvody změny přístupu k DOVT nelze exaktně identifikovat. Mohou to být přeplněné věznice[1], změna společenského myšlení, anebo faktické přijetí právní úpravy DOVT? Ať je důvod jakýkoliv, je vhodné si připomenout průběh sjednávání DOVT a její dopady na jednotlivé účastníky trestního řízení.

Je již obecně známé, že podle ustanovení § 175a odst. 1 TŘ může státní zástupce zahájit jednání o přijetí DOVT, jestliže (i) výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, (ii) tento skutek je trestným činem, a (iii) že jej spáchal obviněný. Procesně a přísně formálně sekundární, fakticky však zcela elementární podmínkou je nicméně prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán (srov. § 175a odst. 2 TŘ).

Z uvedeného vyplývá absence konceptu materiální pravdy, neboť ke sjednání DOVT je potřeba zejména přiznání viny a zjištění skutkového stavu, o kterém nejsou důvodné pochybnosti. V četných odborných publikacích jsou namítána rizika zneužití DOVT např. v případech, kdy obviněný nebude mít obhájce, nebude se jednat o případ nutné obhajoby a současně se bude jednat o případ, ve kterém nemají orgány činné v trestním řízení dostatek věrohodných důkazů. S těmito námitkami lze souhlasit, avšak na druhou stranu nelze opomenout zcela nesporné výhody, které DOVT přináší (od rychlosti řízení, po případný nižší anebo výhodnější trest).

Iniciátorem sjednání DOVT je nejčastěji státní zástupce. Podnět ke sjednání může nicméně kdykoliv v průběhu trestního řízení podat i obviněný (případně obžalovaný, byla-li již podána obžaloba). Je zcela zřejmé, že nejčastěji je o DOVT jednáno v průběhu vyšetřování. Ostatně Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019 o postupu státních zástupců v trestním řízení[2] preferuje sjednání DOVT v přípravném řízení.

Z ustanovení § 186 odst. 1 písm. g) TŘ však vyplývá, že důvodem pro předběžné projednání obžaloby jsou okolnosti případu, ze kterých vyplývá vhodnost sjednání DOVT (zejména navrhl-li takový postup státní zástupce anebo obžalovaný). Iniciátorem sjednání DOVT může být tedy vedle státního zástupce a obviněného (potažmo obžalovaného) také předseda senátu.

Není-li tak učiněno, musí předseda senátu ve smyslu ustanovení § 196 odst. 3 TŘ (od 1.10.2020) upozornit obžalovaného při doručení obžaloby, že má právo se ve stanovené lhůtě vyjádřit k tomu, zda má zájem uzavřít se státním zástupcem DOVT. Anebo samozřejmě, zda hodlá v hlavním líčení prohlásit svou vinu.

V případě, že není obžaloba předběžně projednána (z důvodu dle ustanovení § 186 odst. 1 písm. g) TŘ) může být DOVT sjednána následně v řízení před soudem (při přerušeném nebo odročeném hlavním líčení, jak bude uvedeno dále). Předseda senátu ve smyslu § 206a odst. 1 TŘ vyzve po přednesení obžaloby státním zástupcem obžalovaného, aby se vyjádřil ke skutečnostem uvedeným v obžalobě s důrazem k tomu, zda se cítí vinen či nikoliv, zda uznává vinu či zda má zájem sjednat DOVT.

Vyjádří-li obžalovaný i státní zástupce ochotu uzavřít DOVT, zjistí předseda senátu ve smyslu ustanovení § 206b TŘ rovněž stanovisko poškozeného, je-li přítomen, a následně přeruší hlavní líčení za účelem přípravy DOVT. Tato DOVT, sjednávaná při přerušeném hlavním líčení, se mezi obžalovaným a státním zástupcem sjednává ústně (na rozdíl od sjednávání DOVT v přípravném řízení, kdy se sjednává písemně). Předseda senátu může hlavní líčení přímo i odročit, existuje-li potřeba delšího jednání či učinění dalších kroků (např. v případě, kdy obžalovaný potřebuje zajistit financování pro uhrazení škody poškozenému v adhezním řízení).

Nedojde-li ke sjednání DOVT, může obžalovaný ve smyslu § 206c odst. 1 TŘ prohlásit vinu a vyjádřit svůj souhlas s právní kvalifikací. V takovém případě pak předseda senátu zjistí stanovisko státního zástupce, poškozeného a zúčastněné osoby (jsou-li přítomny) a dále postupuje ve smyslu ustanovení

§ 314q odst. 3 TŘ, tedy lze konstatovat, že postupuje obdobně, jako by byla DOVT sjednána. Obžalovaný sice může docílit pro něj výhodnějšího trestu, nicméně bez souhlasu státního zástupce pro to nemá žádnou garanci.

Došlo-li naopak ke sjednání DOVT, pak státní zástupce přednese obsah dohody senátu a na to předseda senátu ve smyslu ustanovení § 314q odst. 3 TŘ vyzve obžalovaného, aby se k DOVT vyjádřil a současně se jej dotáže (tedy opětovně ověří), zda:

- rozumí sjednané DOVT, zejména skutku, právní kvalifikaci a sjednanému trestu;
- učinil prohlášení o tom, že spáchal skutek, který mu je kladen za vinu dobrovolně a bez nátlaku a zda byl poučen o svých právech;
- jsou mu známy důsledky sjednané DOVT, zejména zda se vzdává práva na (dalším) projednání věci v hlavním líčení a práva podat odvolání proti rozsudku schvalujícímu DOVT (s výjimkou důvodu zmíněného v ustanovení § 245 odst. 1 věta druhá TŘ).

Ve smyslu ustanovení § 314r odst. 2 TŘ má předseda senátu možnost DOVT neschválit v případě, kdy je sjednaná DOVT (anebo sjednaný trest) nesprávná nebo nepřiměřená, případně kdy bylo zjištěno porušení práv obžalovaného (či obviněného, pokud byla DOVT sjednána v přípravném řízení).

Naopak pokud nebude na místě žádné z uvedených zjištění v neprospěch obžalovaného (či obviněného), soud DOVT schválí dle § 314r odst. 4 TŘ.

Nechť je výše uvedené shrnutí průběhu sjednávání DOVT a stručné shrnutí procesních možností účastníků řízení návodem a pomůckou pro sjednávání DOVT. Věřím tomu, že DOVT je v mnoha ohledech vhodná nejen pro orgány činné v trestním řízení a pachatele, ale zejména pro poškozené, kteří se mohou rychleji a účinnějším způsobem domoci případné kompenzace bez zdlouhavého řízení, které může prohloubit (v některých citlivých případech) vzniklou újmu.



Michal Švec,
advokát

Weinhold Legal

Weinhold Legal, s.r.o. advokátní kancelář

Florentinum
Na Florenci 15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 385 333
Fax: +420 225 385 444
e-mail: wl@weinholdlegal.com

[1] K dispozici >>> zde.

[2] K dispozici >>> zde.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

👤 Michal Švec (Weinhold Legal)

📅 15. 12. 2023